

MODERN SAVAŞ VE SAVUNMA REFORMU

Yazar: Yrd.Doç.Dr. Sait YILMAZ

Özet:

İçinde bulunduğumuz dönem askeri güçler bakımından eski yapıların çöktüğü, kimisi kalıcı kimisi geçici olan yeni yapıların ortaya çıkıp hayatta kalabilmek için yarıştığı bir dönemdir. Gelecekte stratejik, operatif ve taktik seviyelerdeki başarı, gittikçe daha büyük, daha güçlü ordular yerine, bilgi sistemlerini en iyi şekilde kullanan süratli ve çevik güçlere dayanacaktır. Soğuk Savaş dönemi savunma konseptinin muharebe alanına sağladığı avantajlar sona ermiş, bilgi çağında tekrar taarruz konsepti ön plana çıkmıştır.

21. yüzyılın en belirgin özelliği bilgi savaşının öne çıkmış olmasıdır. Bilgi çağı teknolojisi hem hareketin temposunu artıracak, hem de psikolojik yönden üstünlük kazanılmasını sağlayacaktır. Yeni yüzyıl için yeni bir silahlı kuvvetler gerekmektedir. Gelecekte oluşturulacak kuvvet yapısı, daha güçlü ve çok yönlü bilgi temeline dayalı muharebe konseptinden kaynaklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Modern Savaş, Teknoloji, Savunma, Askeri Güç, Reform.

GİRİŞ:

Askeri gücün geliştirilmesi her şeyden önce bir strateji meselesidir. Böyle bir strateji; askeri tecrübeye, askeri ve politik koşullara, ekonomik ve moral potansiyele, savaşın icrasındaki yeni teknoloji, doktrin ve vasıtalara dayanır ve muhtemel rakiplerin savaş hakkındaki görüşlerini dikkate alır. Geleceğin savaşlarının koşullarını ve yapısını öngörür; bu kapsamda savaşa hazırlanma metodlarını, savaşın yönetimini, Silahlı Kuvvetlerin bölümlerini ve stratejik kullanma esaslarını geliştirmeyi, savaşın teknolojik ve maddi boyutlarına hazır olmayı hedefler¹. Askeri yeteneklerin muharebede düşmana üstünlük sağlayacak biçimde gerçekleştirilmesi askeri gücün geliştirilmesinde her düzeydeki komutanlık ve her safhadaki planlamada gözönünde tutulması gereken bir hedeftir. Askeri gücün geliştirilmesinde yapılan hataların stratejik ve taktik kullanma ile düzeltilmeyecek genişlikte olumsuz sonuçlara sebep olacağı, kuvvetlerin geliştirilmesine ilişkin kararların tüm stratejik ve taktik kullanmayı sınırlayacağı dikkate alınmalıdır.

Askeri gücün geliştirilmesi, askeri gücün kullanılmasına bağlı olduğundan ulusal stratejiye dayandırılır. Ulusal strateji, askeri güç sisteminin ulusal hedefleri ele geçirecek olmasını sağlamak amacı ile askeri güç ile diğer ulusal güç alt sistemleri arasındaki ilişkileri düzenler. Ulusal olanaklarla sağlanan fiziki ve insan gücünden oluşan kuvvet yapısına ve bu yapının alt sistemleri olan birliklerin muharebe bölgesinde nasıl kullanılacağına ilişkin temel girişim ve hareket tarzları aşağıdaki soruların cevaplarını oluştururlar: (1) Askeri güç nasıl savaşsın? (2) Askeri güç nasıl örgütlensin? (3) Askeri güç nasıl silahlandırılıp donatılsın? Bu soruların cevapları ve gerek duyulan temel girişimler kuvvet geliştirmedeki stratejik konsepti oluşturur.

İçinde bulunduğumuz dönem askeri güçler bakımından eski yapıların çöktüğü, kimisi kalıcı kimisi geçici olan yeni yapıların ortaya çıkıp hayatta kalabilmek için yarıştığı bir dönemdir. 2010 yılından az bir zaman sonra, son çeyrek yüzyılda çok büyük miktarlarda üretilmiş olan Soğuk Savaş silah ve donanımları iyice eskimiş olacak ve yenilenmeleri veya elden çıkarılmaları gerekecektir. Ancak askeri gücü geliştirirken uygulayacağımız dönüşümün amacı, süreçteki değişikliklere ya da başkalarının kıstas olarak koyduğu değişikliklere 'ayak uydurmak' olmamalıdır. Tam tersine geleceğe doğru yürümek ve yeni bir standart geliştirmelidir. Bunu gerçekleştirebilmek bir bilimden çok bir sanattır.

SAVUNMA ALANINDA REFORM GAYRETLERİ:

Modern kuvvetler ve savunma kabiliyetlerine sahip olmak için yapılan reformlar ciddi, yapısal ve uzun vadeli değişimler gerektiren geniş çaplı ve çok masraflı gayretlerdir. Ancak her zaman olduğu gibi kaynaklar kısıtlı ihtiyaçlar sonsuzdur. Ülkeler savunma reformlarını kısıtlı kaynaklar ve sınırlı bütçeleri dahilinde yürütmek zorundadır. Savunma reformları pek çok siyasi ve sosyal baskı altındadır. Hiçbir ülkenin şartları aynı olmadığı için hiçbir zaman diğer bir ülke için de geçerli, tek ve ideal bir savunma reformu modeli de yoktur. Bununla beraber yararlanılacak pek çok tecrübe ve örnek vardır. Bu yüzden 21. yüzyılın ilk çeyreği

¹ Necdet Öztoran: "Askeri Strateji", Harp Akademileri Basımevi, (İstanbul, 1982), s.55.

bitmeden geleceğin ordularını hazırlamaya çalışan pek çok silahlı kuvvetlerin çalışmaları ve yaşamakta olduğu zorluklar savunma dünyasını anlamamıza katkıda bulunacaktır.

Savunma alanında yapılacak her türlü reform çalışması işe önce uluslararası güvenlik ortamı, teknolojik gelişmeler ve konsept alanında bir değerlendirme ile başlamalıdır. Ancak bu şekilde savunmanın isteklerine temel teşkil edecek tehditler, riskler, hedefler, ulusal ve uluslararası yükümlülükler ortaya konabilir. Çalışmanın ikinci ayağında ise ülke içi koşullar (politik, finansal, insan, eğitim, teknik, coğrafi vb.) ve kaynaklar ile ilgili analizler olmalıdır. Böylece teşkilat ve doktrin ile ilgili çalışmaların uygulanabilir ve ulaşılabilir olduğu teyit edilecektir. Savunma alanında reform denilince üç alanda yapılacak çalışmalar akla gelmektedir²;

(1) Savunmanın yeniden yapılanması ve savunma yönetim süreçleri ve kurumları ile ilgili reform.

(2) Yeni ve geleneksel güvenlik sorunlarına karşılık ihtiyaç duyulan savunma kabiliyetlerinin geliştirilmesi.

(3) Çokuluslu operasyonlara ülkenin katkısını artıracak faaliyetler.

Bir ülkenin savunma reformu kapsamında yapması gereken faaliyetlerin başında savunma konseptinin yeni güvenlik ortamına adaptasyonu veya uygun şekilde geliştirilmesi gelmektedir. Bu kapsamda; güvenlik politikası, savunma politikası, askeri doktrin vb. stratejik ve savunma ile ilgili dokümanların geliştirilerek güvenlik ve savunma hedeflerinin belirlenmesi; böylece tehdit algılamaları, ulusal çıkarlar, uluslararası ilişkiler, kaynak kısıtlamaları, gerekli yasal düzenleme ihtiyaçları ve diğer ilgili faktörlerin ortaya konması gereklidir. Savunma reformu acil ve uzun bir süreçtir. Reformlar hayata geçirilirken öngörülen amaçları destekleyecek yeterli kaynak tahsisi yanında silahlı kuvvetlerin sosyo-ekonomik ihtiyaçları da düşünülmalıdır.

Savunmanın yeniden yapılanması önce etkin ve uygun bir savunma planlama sisteminin geliştirilmesini gerektirir. Konseptte uygun olarak geliştirilecek savunma planlama sistemi; (a) Stratejik direktif. (b) Stratejik hedefleri eyleme dönüştürmek üzere açık hedefler şeklinde tanımlayan belirgin amaçlar, zaman programı ve kaynaklar. (c) Düzenli bilgi toplama, geri besleme ve rapor verme süreçleri. (d) Analitik vasıtalar ve kendini ayarlayabilen mekanizmalar. (e) İzleme ve denetleme düzenlemelerini içermelidir. Savunmanın yeniden yapılanması aşağıdaki faaliyetleri kapsar³;

(1) Mevcut olmayan yeni kuvvetler inşa etmek,

(2) Mevcut güvenlik ortamı ve elde edilebilir kaynak durumuna uygun olmayan ölçekteki kuvvetlerin küçültülmesi,

(3) Kuvvetlerin insan, silah, araç ve teçhizat oranlarının yeniden dengelenmesi,

(4) Yeni savunma algılamaları ve önceliklerine göre savunma yapısının makaslanması ve yeniden yapılandırılması,

(5) Kuvvetlerin mevcut ekonomik koşullara uygun hale getirilmesi.

Soğuk Savaş sonrası pek çok ülke gerçek bir ulusal vizyon oluşturmadan kendilerini savunma reformu baskısı içinde buldular. Askeri reform ihtiyaçları ülkeden ülkeye değişmekte, teknolojik gelişmeler veya güvenlik ortamının gerektirdiği ittifak arayışları gibi savunma politikalarından etkilenmektedir. 1990'lı yıllarla birlikte Batı Avrupalılar bütçe odaklı olarak, bir öncelik listesine göre ellerindeki paranın yeteceği kadar almaya yöneldiler. Irak ve Balkanlardaki savaşlar gelişmiş Batılı ülkelere tamamen profesyonel bir orduya geçiş yanında dünya gücü olma yönünde aşağıdaki kabiliyetlere sahip olmayı dikte etti⁴; (1) İstihbarat. (2) Güç projeksiyonu. (3) Stratejik taşıma kabiliyeti. (4) C4ISR⁵.

² George Katsirdakis: "Defense Reform and NATO", in Istvan Gyarmati and Theodor Winkler: "Post-Cold War Defense Reform", Brassey's Inc., (Washington D.C., 2002), p.190.

³ George Katsirdakis: a.g.e., (2002), p.193-196.

⁴ Alain Faupin: "Defense Sector Reform: The French Case Study", in Istvan Gyarmati and Theodor Winkler: "Post-Cold War Defense Reform", Brassey's Inc., (Washington D.C., 2002), p.52-53.

⁵ C4ISR: Komuta, Kontrol, Haberleşme, Bilgisayar, İstihbarat, Gözetleme, Keşif.

ABD ordusundaki dönüşüm gayretleri üç ekseninde devam etmektedir; (1) Mevcut kuvvetin idamesi. (2) Gayretlerin çoğunluğunun yöneltildiği geçiş dönemi kuvveti (Stryker). (3) Bilim ve teknoloji faaliyetlerinin odaklandığı 2020-2030 yıllarının kuvvetinin oluşturulması. Mevcut ve gelecekteki kuvvetlerden hangisine daha fazla ağırlık verileceği hem taşıdığı riskler hem de bütçe tahsisi bakımından önemli bir stratejik karardır. Mevcut tehdit değerlendirmelerine bakarak üç tür ordu yapılması öngörülmektedir⁶; (1) Terörle mücadele (El Kaide vb.) esasına göre ordu; hafif, mobil ve özel kuvvetler merkezli. (2) İstikrar operasyonları (Irak, Afganistan vb.) için; yüksek yoğunluklu çatışmalara girmeyecek, hafif, daha yavaş ve muharebe alanında uzun süre kalacak bir ordu. (3) Klasik devletler arası savaş (İran, Kuzey Kore veya Çin) tehdidinde yönelik; büyük, kesin sonuçlu savaş yapacak (hedef orduyu yok edecek), aynı anda çeşitli ölçeklerde küçük ya da büyük savaşlara yeterli bir ordu.

SAVAŞ VE TEKNOLOJİ:

Ulusal güvenlik stratejilerinin hayata geçirilmesi güvenlik ortamının gereklerine uygun bir savunma gücünün geliştirilmesini gerektirir. Bu gücün oluşturulması ve etkinliğinin belirleyici olmasında çekirdek yetenek; teknoloji veya daha açık bir ifade ile teknolojinin üstünlük sağlayacak şekilde geliştirilme ve kullanılma kabiliyetidir. Rakip aktörlere ve tehditlere etkin cevap verebilmenin temelinde özgün teknolojileri geliştirebilme yeteneği yatmaktadır. Özgün teknoloji geliştirme yeteneği zayıf olan ve dışa bağımlı bir ülkenin gücünde zafiyetler olması kaçınılmazdır. Bir ülke ulusal gücü için gereksinim duyulan teknolojileri yaratmadıkça ya da geliştirmedikçe gerçek anlamda bir güce sahip olamadığı gibi dışa bağımlı bir savunma gücü de çoğu zaman tehdit kaynaklarına bağlı kalır. Satın alınan bir teknoloji tehditlere karşı caydırıcılık ve savunma gücünü kendi içinde zayıflatır.

Teknolojide üstünlük kurmak önemlidir. İkinci Dünya Savaşı'nda Almanların Fransız tanklarına üstün gelmesinin nedeni yukarıdaki üç parametreden öte Alman tanklarının telsiz sisteminin avantajları idi⁷. Askeri teknolojiler pek çok kez sürekli değişim içindeki strateji ve taktik arayışlarının ulusal tasarımı yansıtan ürünlerini sunar. İsrail'in Merkava tanklarının yavaş olmasının nedeni Golan tepelerinin taşlı arazisine çıkmak için dizayn edilmiş olmasıdır. Amerikan Abrahams tanklarının hızlı olma nedeni ise çöllerde süratle hareket etme ihtiyacındandır. İsraililer tankın içini mürettebatın güvenliğini sağlayacak şekilde, Amerikalılar ise daha uzun mesafeye ikmal yapmadan gitsin diye ilave yakıt tankı koyacak şekilde dizayn etmişlerdir. Siyasi düşünceler de askeri teknolojiye ve savaş kabiliyetlerinin geliştirilmesinde ulusal tasarıma yön verir. 2000'li yıllarda ABD yönetiminin güvenlik ve savunma politikalarına göre geliştirilen askeri stratejisi JSF (kısa menzilli müşterek savaş bombardıman) uçaklarının geliştirilmesine yol açmıştır.

Yakın geçmişte imkansız gibi görünen bazı düşüncelerin, bugün gerçekleşmeye başladığı dikkate alındığında; bugün hayal gibi görünen düşüncelerin de çok yakın bir gelecekte gerçekleşmesi mümkün olabilecektir. Ancak, teknolojinin, tüm olumlu sonuçlarının yanı sıra; yeni riskleri, maliyetleri, açmazları ve istenmeyen yan etkileri de beraberinde getirdiği görülmektedir. Bu nedenle, geleceğin savaşlarına ait düşünce ve öngörülerin; ekonomik, siyasi ve sosyal gelişmelerden, savaşın sanat yönünden ayrı tutularak, sadece teknolojiye bağımlı olarak oluşturulması uygun değildir. Teknolojinin sadece güç katan bir araçtır ve ne kadar ilerlerse ilerlesin insan, gelecekteki askeri hareketin en önemli unsuru olmaya devam edecektir. Bununla beraber teçhizata uygun insan sağlamak ile insana uygun teçhizat yaratmak arasındaki çekişme devam edecektir.

20. yüzyılda yaşanan en büyük teknolojik devrim hiç şüphesiz bilgi teknolojisi alanında olmuştur. Bilgi teknolojisinin başlıca bileşenleri şunlardır⁸; (1) Bilgi işlem teknolojisi (bilgi teknolojisi); Bilgi işleme yazılım ve donanım teknolojilerinin kullanımı. (2) Uydular teknolojisi, uydular aracılığı ile bilgi aktarımı. (3) Mikro-elektronik teknolojisi; daha hızlı ve hassas işlem birimlerinin geliştirilmesine yönelik teknolojiler. (4) Telekomünikasyon teknolojisi; iletişim alanında geliştirilmiş yeni teknolojiler (dijital teknoloji, fiber optik teknoloji, lazer teknolojisi, akıllı terminal, internet, tele işlem, videotex, telekonferans, fax,

⁶ Jaap De Hoop SCHEFFER: 21 st Century Choices, Defense News. (Oct 10, 2005), 21.

⁷ Colin McInnes: "Men, Machines, and the Emergence of Modern Warfare 1914-1945", British Army Strategic and Combat Studies Institute, (Camberley, 1992), p.24.

⁸ Ercan Çelik: "Bilgi Toplumu Savunma Hizmetleri", Millî Savunma Bakanlığı ARGE ve Teknoloji Dairesi, Savunma ve Güvenlik Bülteni: Sayı 23, (Ankara, Temmuz 2004).

CD Room ve video-disk). (5) Esnek otomasyon teknolojileri kapsamında yer alan jenerik teknolojiler; gelişmiş malzeme teknolojileri, biyoteknoloji ve enerji teknolojileri, nükleer enerji, uzay ve havacılık teknolojileri.

Transistor, mikro-elektronik, bilgisayar, film-optik kablolar, süper iletkenler gibi buluşlar elektronik teknolojisinin gelişmesine, özellikle uydu haberleşmesi ve görüntü istihbaratına önemli katkılar sağlamıştır. Uzaktan algılama, haberleşme, seyirüsefer, meteoroloji, güdüm sistemleri, füze savunması gibi konularda uzayın kullanımı artmakta ve hava hakimiyeti ötesinde uzay hakimiyeti de önem kazanmaktadır. İnsansız hava araçları uçakların görevlerini yapmakta, insansız araçlar (robotlar) kara ve deniz platformlarında da geliştirilmektedir.

Stratejik hava ulaştırması alanında en önemli gelişme turbojetlerin hava lojistiğinde kullanılması ile olmuştur. Bu alanda ilk büyük ürün 1954'de üretilmeye başlanan Lockheed'in efsanevi C-130 Hercules uçakları idi. C-130J versiyonu olarak halen kullanımda olan bu uçaklardan 2200 tane üretildi, bunların 60 tanesi KC-130 tanker uçağı versiyonudur⁹. G-222 ve CASA CN-235 taktik ulaştırma uçakları C-27J ve C-295 modelleri ile değiştirilmektedir. Ancak yeni ulaştırma uçakları araştırma ve geliştirme faaliyetleri sonucu ortaya çıkmadılar. Dolayısıyla 10-15 yıl sonraki stratejik ulaştırma uçakları 1980'lerdekiyle benzer olmaya devam edecektir.

Irak Savaşı'nda ABD Ordusu Körfez Savaşı'nda kullanılan M-60 Patton tanklarının yerine M-1A1 ve M-1A2 tanklarını kullanmıştır. İkinci Dünya Savaşı'nda B-17 bombardıman uçakları hedefi vurma doğrulukları 1.000 metre iken; güdümlü mühimmatın kullanılması ile Irak Savaşı'nda 3 metreye düşmüştür. Kullandıkları akıllı mühimmat sayesinde Körfez Savaşı'na göre sayıca daha az sayıda sorti yapan uçaklar çok daha etkili olmuşlardır¹⁰. 1985 yılında geliştirilen F-15 Strike Eagle uçakları tek sortide lazer güdümlü bombalar kullanarak 9 ayrı hedefi yok edebilirken, son Irak savaşında B-2'ler uydu güdümlü silahlar sayesinde 16 ayrı hedefi yok etme kabiliyetinde idi. Irak Savaşı'nda en önemli gelişmelerden biri de Global Hawk ve Predator insansız uçakların kullanılmasıdır. Bunlar uzun mesafeli keşifler yaparak üzerindeki kamerayla en tehlikeli bölgelere girmiş, askeri istihbarat bu araçlar sayesinde yeni bir ivme kazanmıştır¹¹.

Bununla birlikte büyük bu değişiklikler için henüz tam bir konsept tanımlaması yapılamadı. ABD Genelkurmay Başkanı Yardımcısı Amiral William Owens 'sistemlerin sistemi' tanımlamasını getirdi¹². Uzun-menzilli isabetli silah sistemlerini yoğun istihbarat, gözetleme ve keşif vasıtalarına entegre ederek, bilgiyi işlemek ve dağıtmak için gelişmiş kabiliyetler kullanarak, ABD'nin düşmanı yeryüzünün 200 mil altına da girmiş olsa bulacağı ve yok edeceğine inanılmaktadır¹³. Bununla beraber 1999'da Kosova'ya yapılan hareket ABD savunma bütçesinin 15'de biri kadar ülke bütçesi olan Sırp'lar üzerinde bu beklentileri teyit etmedi. Bu beklentilerin test yeri ise ancak Çin gibi ABD ile rekabet edebilecek bir güç projeksiyonu karşısında olabilecektir.

MODERN SAVAŞ VE SİLAHLI KUVVETLER:

Geleneksel kıtasal strateji; büyük kütleli orduları, geniş hareket alanlarında icra edilen kesin sonuçlu (düşmanı yok edecek) muharebeleri, manevra ve ateşi gücünü gerektiren tercihen taarruz hareketini öngörmekteydi. 20. yüzyıl boyunca kıtasal okulun düşünceleri gittikçe küresel boyutlar kazandı. Bu anlayış içinde dünya çeşitli hareket alanlarına, bölgesel sorumluluk sahalarına ve yerel operasyon bölgelerine bölündü. Kara savaşında ordular çeşitli hareket hatları içinde bir sonuç bölgesinden diğerine hareket etmekte ve kesin sonucu alacak şartları yaratmaya çalışmaktaydı. Ancak kara gücü, deniz

⁹ Richard Aboulafia: "Extending The Reach. Tankers, Transports Broadened Combat". Defense News. (Agu 18, 2003), p.36.

¹⁰ Michael Andrew Knights: "Cradle of Conflict: Iraq And the Birth of Modern U.S. Military Power", US Naval Institute Press, (2005), p.19.

¹¹ Daniel Gonzales: "The Changing Role of the U.S. Military Space", RAND Corporation (Santa Monica, June 25, 1999), p.56.

¹² William C. Owens: "Lifting the Fog of War", Farrar, Straus, and Giroux, (New York, 2000), p.11.

¹³ John Baylis, James Wirtz, Eliot Cohen, Colin S. Gray: "Strategy in the Contemporary World", Oxford University Press, (Oxford, 2002), p.243.

ve hava gücünün aksine çöl veya orman gibi çok çeşitli hareket alanlarında hareket yapmak, gittiği yerleri işgal etmek, düşmanla teması sürdürmek zorundaydı ve düşmandan uzaklaşmak da kolay değildi.

21. yüzyıl savaşlarını ise üç ana kategoride değerlendirmek gerekir; konvansiyonel muharebeler, nükleer muharebeler ve özel savaş metotları. 21. yüzyıldaki savaşların yapısını etkileyecek birinci unsur, muharebe alanının ülke topraklarından çok uzakta olma ihtimalidir. Böylece silahlı güce dayalı ve dayalı olmayan stratejiler gelişecektir. 21. yüzyılda kuvvet yapıları her türlü hava şartında ve her çeşit muharebe alanında, geleceğin hareketının gerektirdiği her şekilde savaşçı galip gelebilirdir. Teknolojideki gelişmeler bu yetenekleri artıracaktır. Fakat sonuçta savaş, makinelerin değil, insanların azim ve iradesinin mücadelesidir. Zaferin belirleyicisi iyi eğitilmiş ve sıkı birlikler olacaktır. Azim, sabır ve kendini feda etme kararlılığı; teknolojik üstünlüğe sahip fakat uzun süreli çatışmalara fazla tahammül edemeyen üstün kuvvetlere karşı koyabilecek en etkili nitelikler olarak ortaya çıkmaktadır.

A. Dijitalleşme, Bilgi Savaşı ve C4ISR:

Modern muharebe sahasında savunma sistemlerine hız ve hassasiyet kazandıran teknoloji bilgi teknolojisidir. Bilgi teknolojileri (Mikro elektronik, Bilgi işlem, Telekomünikasyon) ile otomasyon, insan hatasını en aza indirme ve yüksek isabet ihtimali gibi yeni yetenekleri ön plana çıkarmaktadır¹⁴. Bilgi teknolojileri modern savunma sistemlerinde gittikçe daha büyük oranlarda kullanılmakta, sistemleri; içerisinde bulunan mikro işlemcilerle yüklenen yazılımlar kontrol etmektedir. Bilgi teknolojileri şu sahalarda devamlı gelişim olanakları sağlamaktadır¹⁵; haberleşme, bilgi toplama, analiz etme ve bilgiyi dağıtma, yüksek isabet, silahların ve platformların kontrolü, komuta ve kontrol, sensörler ve veri işleme.

Bilgi sistemleri içinde mikro-çip ve band genişliği yeni savaş doktrininin gelişmesinde teknolojik anahtarlar olarak ortaya çıktı. Üç yeni teknolojiye (bilgisayarlar, uydular ve sensörler) dayalı komuta ve kontrol teknolojileri; yeni istihbarat, gözetleme, hedef tespit ve keşif (ISTAR) yöntemlerinin, uzun menzilli ve isabetli mühimmat ile görünmez veya tespiti zor platform kabiliyetlerinin ortaya çıkmasına veya önemli ölçüde gelişmelerine yol açtı¹⁶. Bu teknolojiler kolektif olarak modern askeri teorinin temelleri olan farklı savaş seviyelerinin entegre edilmesinde yer ve zaman faktörlerinin yakınlaşmasını sağladı. Böylece geçmişin çeşitli bloklar halinde çatışmalar yapılan doğrusal savaş alanı yerini genişlik, derinlik ve yükseklik boyutlarında komutanların vasıtalarını ve seçeneklerini kullandığı ve düşmanla eş zamanlı fiziksel temas ve angajmanı artıran bir savaş alanına bıraktı¹⁷.

21. yüzyılın en belirgin özelliği bilgi savaşının öne çıkmış olmasıdır. Bilgi çağı teknolojisi hem hareketin temposunu artıracak, hem de psikolojik yönden üstünlük kazanılmasını sağlayacaktır. Bilgi çağıyla birlikte haberleşme dinleme ve karıştırma sistemleri, radar tespit kabiliyeti, yön bulma ve istihbarat imkanları çok gelişmiş ve etkin olarak kullanılmaktadır. Kara, deniz ve hava kuvvetleri bünyesinde bulunan her tür top, füze gibi ağır sistemlerin atış isabeti, hedef tespiti gibi karmaşık işlemler gerektiren konular günümüzde bilgisayar destekli ateş destek sistemleriyle yapılmakta ve insan hatası en aza indirilmektedir. Silahlı Kuvvetlerin gücünün ve caydırıcılığının değerlendirilmesinde; C4ISR ve yüksek isabet yetenekli silah sistemleri önem kazanmıştır¹⁸.

Muharebe alanında her şey bilgisayarlaşmaya ve hızlı bir iletişim sistemi ile birbirine bağlanmaya başlamıştır. 21. yüzyılda artık hiyerarşi değil 'ağ' kurgusu öne çıkmıştır. Emir komuta'nın halkalarından bir tanesinde meydana gelecek sorunun etkisini en aza indirmek için, yeni çağda görev alacak oluşumların, birbirlerine bir ağ olarak bağlanması öngörülmektedir. Muharebe gücünün savaş alanının tüm boyutlarında eş zamanlı kullanımı nosyonu; silah sistemleri ile gözetleme tekniklerinin elektronik veya dijital olarak entegre

¹⁴ Ryan Henry and C. Edward Peartree (Eds): "The Information Revolution and International Security", CSIS Press, (Washington DC, 1998), p.87.

¹⁵ James A. Senn: "Information Technology", Prentice Hall (NJ, January 1995), p.123.

¹⁶ Zalmay M. Khalizad, John P. White (Eds): "The Changing Role of Information in Warfare", RAND, Corporation, (Santa Monica, CA, 1999), p.11-36.

¹⁷ United States Army: "FM 100-5, Operations", Government Publishing Office, (Washington, DC, June 1993), p.6-12.

¹⁸ Rebecca Grant: "Air and Space Power Led the Way, Gulf War II", The Air Force Association Special Report, (Arlington VA, 2003), p.12-17.

olması anlamına gelen savaş alanında her nişancıya sensör yaklaşımını ortaya çıkardı. Dijitalleşme ile durum farkındalığı (dost ve düşman durumu hakkında gerçek zamanlı bilgi) ve savaş alanında muharebe gücünün senkronizasyonu gelişti¹⁹.

Küresel hedef bulma sistemi (GPS), lazer tarayıcılar, dijital iletişim, yerleşik bilgisayarlar gibi insan hatasını büyük ölçüde azaltan teknoloji sayesinde, görmeyerek usullerle bir hedefi topla ateş altına almak; sekiz dakikadan üç dakikaya inmiştir. Kara gözetleyicileri; füzelere veya uydu güdümlü bombalara hedefleri göstermede lazer işaretleyicileri kullanarak, akıllı bombaları münferit hedeflere yönlendirmektedir. Tank, top, uçak, radar gibi gelişmiş sistemlerde kullanılan bilgisayarlar, büyük ölçüde işlemlerin otomatik hale getirilmesine imkan vermiş ve önemli performans artışları getirmiştir. Bilgisayar ve bilgisayar programlarının yoğun kullanılması bu sistemleri bilgi savaşının hedefleri arasına sokmuştur. Gelişmiş silah ve sistemleri üreten ülkeler, bu sistemlerin kendi istekleri dışında kullanılmamaları için, bilgisayar programına gizli ilaveler yapmayı tasarlamaktadır. Savaş aynı zamanda siberuzaya kaymaktadır. Sanal alemdeki savaşlar da bilgi teknolojisinin yaygınlaşması ile rakibin bilgi sistemlerini felç etmeye yönelik yeni konseptler, taktikler ve vasıtalar kazanacaktır.

B. Gelişen Savaş Konseptleri:

Tarihçiler Fransız devriminden II. Dünya Savaşı sonuna kadar olan dönemi kitlesel savaş devri olarak tanımlayacaktır²⁰. İnsan sayısının öne çıktığı ve daha çok zorunlu askerliğe dayalı kitle ordusu anlayışı hala örnekleri olmakla birlikte dünyada gittikçe kaybolmaktadır. İçinde bulunduğumuz çağ; niteliğin niceliğe tercih edildiği, savaşın bilgisayarlaştığı, ticari teknolojilerin savunma için rolünün arttığı bir dönemdir. Teknolojik üstünlükleri olan, uygun silah ve araçlarla donatılmış ve sistemler dahilinde entegre olmuş, iyi eğitilmiş birlikler devrindeyiz. Sanayi Devrimi'nin 20. yüzyıl muharebe şekil ve silah sistemlerini değiştirdiği gibi, Bilgi Çağı da 21. yüzyılın modern savaşını değiştirmeye devam etmektedir.

Soğuk Savaş dönemi savunma konseptinin muharebe alanına sağladığı avantajlar sona ermiş, bilgi çağında tekrar taarruz konsepti ön plana çıkmıştır. Geleceğin savaş alanında taarruza dayalı bir strateji geliştirmek isteyenler, mikroçiplerini düşmanla temas halinde kullanabilecekleri yeni nesil manevra unsur ve platformları üretecek şekilde dizayn ettireceklerdir. Gelecekte zaferler, isabetli atışları süratli manevralarla birleştirebilen komutanlar tarafından kazanılacaktır. Güçlü bir ülkeye karşı savaş kazanmanın ilk şartı, muharebe alanına düşmandan önce intikal ederek onun savaşıma azim ve iradesini çökertmektir. Muharebenin operatif bölümü ise günler, bazen de doğasına bağlı olarak saatler sürebilir. Harekatı kısa sürede bitirebilmek için, öncelikle düşmanın ikmal yapmasına mani olunmalı, ana ikmal yolu kesilmelidir. Öte yandan kendi hareket hızımızı artırmanın tek yolu, dikine çıkmak yani harekate ana güçlerin havadan katılmasını sağlayarak, kara-hava operasyonunun devamlılığını sağlamaktır.

Teknolojik gelişmelerin bir sonucu olarak başta ABD olmak üzere önde gelen Batılı ülkeler tam boyutlu taarruza dayanan yeni askeri kuvvet konseptini benimsediler. Ağır ve hantal bir savaş gücü yerine, daha hızlı ve hafif, daha çok yönlü, daha etkin, daha çevik bir güç kullanılmasını öngören bir yaklaşım geleceğin stratejisi olacaktır. Savaş alanında sayıca büyük ve iyi donatılmış bir düşmana karşı küçük ve mobil kuvvetler ile galip gelmek için; uzak mesafeden etkili, daha öldürücü, yüksek isabetli mühimmat kullanan silah platformlarını istihbarat, bilgi sistemleri ve hava desteğine entegre eden yeni bir savaş konsepti ortaya çıkarılmıştır²¹. ABD, dijital olarak tek erden başlayarak birbirine irtibatlanmış, araçlar, silahlar ve insansız hava araçları kullanan bir konvansiyonel savaş konseptini Silahlı Kuvvetlerine entegre etmeye çalışmaktadır. Buradaki varsayım teknolojinin savaşın kazanılmasında belirleyici olduğu düşüncesidir. Ancak Irak örneğinde olduğu gibi düşmanın savaş alanında yenilmesi ile zaferin ve istikrarın gelmediği de görülmüştür.

Geleceğin savaşlarının ihtiyaç duyacağı kuvvet; fiziksel çevikliği ve elastikiyeti ile öne çıkacaktır. Bu yeni imkan ve kabiliyetler, üstün nitelikli personel ve iyi eğitilen kuvvetlerle

¹⁹ John L. Romjue: "American Army Doctrine for the Post-Cold War", Military History Office, United States Army Training and Doctrine Command, (Fort Monroe, VA, 1997), ch. 5.

²⁰ Michael Howard: "War in European History", Oxford University Press, (Oxford, 1975), p.75.

²¹ Defense News: "The Art of War. Precise Thinking", (June 17-23, 2002), p.28.

birleşerek, geleceğin stratejisini oluşturacaklardır. Geleceğin stratejisinin ana kavramı 'hız' olacaktır. Bilgiyi kullanma ve karar vermede bugün olduğumuzdan daha süratli olmak ve savaş alanında birliklerimizden azami yararlanmak için hız esas faktör olmuştur. Geleceğin düşmanın direnme iradesini çökertmede, taarruz bölgesini süratle ve zayıtsız aşmak ve zaferi kazanmak için hız, son derece önem kazanmıştır. Kesin sonucu almak için kara, deniz ve hava gücünü sürati sağlayacak şekilde geliştirilmeli, stratejik, operatif ve taktik seviyede hareket hızı artırılmalıdır.

Harekat alanındaki kuvvetler hava taarruzları, füze taarruzları, bilgi hareketi ve özel hareket kuvvetlerinin tesiri ile hassas duruma gelecektir. Bu nedenle de kuvvetlerin bekasını sağlamak büyük önem arz edecektir. Askeri teknoloji, konvansiyonel silahların konvansiyonel olmayan etkiler gösterdiği bir noktaya varmıştır. Komutanların cephe kadar geri bölgenin de korunması gayretlerine önem vermesi kaçınılmaz olacaktır. Birlikleri sabit tesisler yerine küçük gruplar halinde dağılmış olarak tertipleme, devamlı hareket halinde olmak, elektronik veya termal iz bırakmaktan kaçınmak beka tedbirleri olarak gündeme gelecektir. Gelecekte elektronik savaş faaliyeti, aldatma için en etkili bir yöntem olarak uygulanacaktır.

C. Savaş Alanının Değişen Boyutları:

İçinde bulunduğumuz yıllar dünyanın gelişmiş ordularının Sanayi Devrimi ile başlayan kitlesel kuvvetler ile yer aldığı doğrusal savaş alanlarından bilgi çağının getirdiği ağ şeklinde kurgulanan doğrusal olmayan savaş alanlarına geçiş yaptığı bir dönemi temsil etmektedir. Bilgi teknolojilerinin kullanımı ile dost ve düşmanın ne zaman, nerede, ne yaptığı her seviyede görülebilir hale geldiğinden cephe savaşı büyük ölçüde tarihe karışmış, savaşlar; zaman, mekan ve kullanılan vasıtalar bakımından çok boyutlu hale gelmiştir. Tam boyutlu operasyonlar en azından önümüzdeki 20 yıl boyunca Batılı ülkelerin eş zamanlı veya paralel kuvvet kullanımı ile düşmanı önce görme ve vurma esasına dayanacaktır. Tam boyutlu operasyonların en önemli özelliği 20. yüzyıl kara konseptinin derin, yakın ve geri hareket anlayışını değiştirmesidir.

2020'lerin muharebe ortamı; doğrusal olmayan, dağınık yapıda ve değişen yoğunlukta olacaktır. Muharebe ortamı; hücresele ve çok yönlü özelliklere sahip, uzayın da artan bir oranda muharebe sahası olarak kullanılmasıyla şekillenecektir. Gelecekte, hareketin icrasındaki önemli değişiklikler silah ve bilgi teknolojisinin yaygınlaşan uygulamalarından kaynaklanacaktır. Sayısal gerçek zamanlı sensör-silah bağlantıları, insansız hava aracı (İHA) teknolojileri, uzun menzilli hassas silahlar, sensör ağları ve veri işlemlerinin birleşiminden sinerji doğacaktır. Bu sinerji savaşın stratejik, operatif ve taktik seviyeleri arasındaki mesafeyi azaltarak, muharebe sahasındaki sürekliliği daha ileriye götürecektir²².

21. yüzyılda taktik, operasyonel ve stratejik saldırılar eş zamanlı olarak üç boyutlu ateşler ile düşmanın hassas taraflarına yapılacaktır²³. Bu ateşlerin etkinliğinin sırrı ise; isabet sistemleri ve dijitalleşme ile hedeflere dikişsiz angajmandır. Gelişmiş hedef tespit sistemleri kullanan isabetli silahlar ile yapılan kitlesel vuruşlar düşmanı yok edecek bir potansiyel yanında yakın, derin ve geri muharebeleri de aynı vuruş döneminin içine sıkıştırmaktadır²⁴. Bununla beraber eski NATO Komutanlarından General Wesley K. Clark ve bazı diğer teorisyenler savaşın seviyelerinin ortadan kalkacağına inanmamakta, hatta yeni bir boyut olarak politik boyutu ilave etmektedirler²⁵. Bu düşünelere göre çağdaş savaş ortamında hem savaşın seviyelerini düzenlemek hem de yeni politik, medya ve hukuk faktörleri ile artan şekilde sınırlanan güvenlik ortamının taleplerini karşılamak için hünerli ve değişen durumlara uyarlayıcı planlama hayati hale gelmektedir.

D. Kuvvet Yapısı:

²² Montgomery C. Meigs: "Operational Art in the New Century", Parameters: US Army War College Quarterly, (Spring 2001), Vol. 31, No.1,p. 4-15.

²³ Jonathan Bailey: "The First World War and the Birth of the Modern Style of Warfare", Strategic and Combat Studies Institute, Occasional Paper No. 22, (Camberley, 1996), p. 31.

²⁴ Dougl's Macgregor: "Future Battle: The Merging Levels of War", Parameters, Vol. XXII, No. 4, (1992), p. 38-41.

²⁵ General Wesley K. Clark: "Waging Modern War: Bosnia, Kosovo and the Future of Combat", Public Affairs, (New York, 2001), p.4-16.

Gelecekte oluşturulacak kuvvet yapısı, daha güçlü ve çok yönlü bilgi temeline dayalı muharebe konseptinden kaynaklanacaktır. Gelecekte oluşturulacak kuvvet yapılarında hareket unsurları; yüksek hareket hızını idame ettirerek, üstün bir ateş gücü ve idame yeteneği ile zamana, mekana ve uzaya hakim olacaktır. Çok kısa bir zamanda çok büyük mesafeler kat etmek, küçük kuvvetlerle büyük kuvvetlere taarruz ve onu imha etmek mümkün olacaktır. Gelecekte uzun mesafeli hedeflere karşı hassas ve kontrollü darbeler yapabilen ve denizaşırı üslere çok az bağımlı olarak hareket icra edebilen, ileri teknoloji ile donatılmış üstün nitelikli mobil kuvvetlere ihtiyaç duyulacaktır.

Gelecekte stratejik, operatif ve taktik seviyelerdeki başarı, gittikçe daha büyük, daha güçlü ordular yerine, bilgi sistemlerini en iyi şekilde kullanan süratli ve çevik güçlere dayanacaktır. Eğer taktik sahada ateş ve manevra eş zamanlı olarak uygulanabilirse, düşmanın direnişi ve direnme azmi kırılır. Şayet hız ve mobilite bir araya getirip birleştirilemez ise, en etkili ateş gücü bile yeterli olamaz. Hızlı manevra ve etkili ateş gücü birleştirildiğinde, büyük bir sinerji ve güç ortaya çıkar. Operasyon hızını elde etmede, kara birliklerinin klasik iki boyutlu arazi ortamından üçüncü boyuta çıkarma gereği vardır. Bu sayede muharip kara birlikleri, karaya temas nedeniyle ortaya çıkan sürtünme ve kısıtlamaları yaşamadan, havadan intikal ve değişik engebeleri bölgelerde manevra yaparak, araziden azami şekilde yararlanabileceklerdir.

Hareket kabiliyeti yüksek ve uzun menzilli, yüksek tahrip gücü olan ve isabet ihtimali yüksek silah sistemlerinin geliştirilmesi ve düşmanla çok uzak mesafeden ateşle temasa geçme, ateşle muharebe yapılabilmesi, büyük ve çok mevcutlu askeri kuvvete olan ihtiyacı giderek azaltacaktır. Küçük, hareket kabiliyeti daha fazla, düşmandan önce görebilen, düşmandan uzağa etki edebilen, kötü hava şartlarında hareket icra edebilen, kara, hava ve deniz unsurları arasında koordine ve uyumu daha iyi sağlayan ve müşterek hareketi esas alan bir kuvvet yapısı gerekli olacaktır. Teknoloji; komutanlara, gittikçe daha az güçlerle hareket etme imkanı tanıyacak ve filolar yerine tek tek gemiler; tümenler, tugaylar yerine mekanize taburlar; ve çok miktardaki uçaklar yerine tek veya ikişerli görünmez uçakları kullanma imkanı sağlayabileceklerdir.

Geleceğin piyade birlikleri daha hafif, intikal ve kullanma hızı daha yüksek, zırhlı unsurları da bulunan, hızlı müdahale kuvvetlerinden oluşturulacaktır. Tanklardaki en önemli gelişme; yönlendirilmiş enerjili tank topları ile 6000 m./sn.lik ilk hıza (halen en modern Abrahams tanklarının ilk hızı 1500 m./sn.dir) ulaşacaktır. Böylece atış kontrol sistemleri son derece basitleşecek ve bütün hedefler duran hedef haline getirilecektir. Geleceğin savaşlarında yakın muharebeye girmiş askeri birliklerin desteklenmesi; yeni top türleri, yerden atılan demet bombalar ve zırh delici mühimmat kullanabilen mobil silahlara ilave olarak, yeni ortaya çıkacak ileri teknoloji kullanan hassas ve etkin silahlarla kolayca sağlanabilecektir. Bunun sonucu olarak da, yakın hava desteğine olan ihtiyaç azalacaktır.

Gelecekte, gerekli hızı sağlamak için operasyon birliklerinin lojistik ihtiyaçlarının çok iyi planlanması hayati önemi haiz olacaktır. Stratejik, operatif ve hatta taktik seviyede hız sağlamada en büyük problem lojistik yetersizliklerdir. Körfez Savaşı'nda gerekli yığının yapılması 6 ay sürdü, 640.000 ton cephane taşındı. Bir ton bombayı atmak için 40 ton yakıt harcandı. Lojistik tesislerin ileride tertiplenme ve muharip birliklere uyum sağlama ihtiyacı, ikmal tesislerini mobil hale getirme ve stokların tekerlekler üzerinde (konteynerlerde) taşınma gereğini ortaya çıkarmıştır.

E. Teknoloji ve Savaş Vasıtaları:

Dünya orduları 20. yüzyılın son çeyreğine kadar az çok aynı silah ve mühimmatı kullanırdı. 21. yüzyıl bu alanda üç ana gelişme ile başlamaktadır²⁶; imha veya yok etme özelliğinin evrimi, benzeri olmayan platformların ortaya çıkışı ve askeri teknolojide daha büyük sistemlerin yaratılması. Artık basit yüksek patlayıcı mühimmatın devri geçmiş, çok başlıklı ve hedefine göre (tank, köprü vb.) ayarlanmış mühimmat taşıyan füzeler ortaya çıkmıştır. Diğer yandan karadan karaya sistemlerin modası geçmiş, deniz altı ve üstünde, hava ve uzayda platform kullanımı başlamıştır. Üçüncü askeri evrim ise karmaşık askeri sistemlerin ortaya çıkışıdır. Ağ sistemi dahilinde sensörler, komuta ve kontrol merkezleri ve silah sistemleri entegre edilmiştir.

²⁶ John Baylis, James Wirtz, Eliot Cohen, Colin S. Gray: a.g.e., (2002), p.245.

Yeni teknolojiler; silahların menzilini artırmakta, reaksiyon süresini azaltmakta ve insan kapasitesini aşacak şekilde savaş alanının koşullarını değiştirmektedir. Bu kapsamda bu teknolojilere sahip olanlar; psikolojik savaş, gözetleme, keşif ve istihbarat kabiliyetleri ile desteklenen; her hava şartında, gece ve gündüz, ikmal yapmadan, daha uzun süre, yüksek öldürücü güce sahip silahlarla, hedef tarafından hiç görülmeden veya önce görerek, doğrudan ateş sistemleri, daha kısa süreli angajman avantajlarını kullanacaktır. Bu teknoloji ile başa çıkabilmek için karşı teknoloji ve kuvvet yapıları geliştirilecektir.

Silahlı kuvvetlerin vasıtaları arasında çok boyutlu eş zamanlılığa uyan; Cruise füzeleri, hareket alanı füzeleri, taarruz helikopterleri, uçak, roket ve insansız hava araçlarına olan ihtiyaç öne çıkmaktadır²⁷. Yaygın olarak Cruise füzeleri savaş uçakları tarafından serbest bırakıldığında önce aşağıdaki alanı, arı gibi daireler çizerek denetlemekte, yerdeki düşman, uçaksavar ateşi amacıyla radarını harekete geçirdiği anda, (seyir füzeleri), tipleri ve frekansları önceden bilinen bu radarı saptayarak, kilitlemekte ve birkaç saniye içinde radarı yok etmektedir. Yüksek tahrip gücünü uzun mesafelere ulaştırmayı hedefleyen balistik füze teknolojisi ile nokta hedeflerine son derece isabetli atışlar yapmayı hedefleyen güdümlü füze teknolojisinin mücadelesi, gelecekte de artan bir yoğunlukta devam edecektir.

Teknolojik gelişmeler, gelecekteki sistemlerin üç boyutlu radarlara, nokta ve hava savunması yapabilecek güdümlü mermilere dayandırılacağını göstermektedir. Stratejik, operatif ve taktik seviyede geleceğin muharebe ortamı, çok üstün nitelikte geliştirilmiş bir füze ve füzesavar savaşı sahne olacaktır. Bu nedenle muharebe sahasının hiçbir tarafı güvenli olmayacak, birliklerin her an düşman füze taarruzuna uğrama ihtimali artacak, bu da geri bölge ile cephe arasındaki farkı ortadan kaldıracaktır. Stealth (görünmezlik) teknolojisinin uçaklardan sonra helikopter ve muharebe gemilerinde de kullanımının artması ile muharebe sahasının derinliği artacaktır.

Gelecek yıllarda çok daha hassas, isabet ihtimali yüksek ve uzun menzilli akıllı mühimmatlar, stratejik ve operatif sahada, düşmanın iç bölgelerindeki havaalanları, altyapı ve komuta-kontrol tesisleri ile köprüleri, satihant havaya füze mevzileri, istihbarat tesisleri, demir yolları, elektrik santralleri, petrol rafinerileri gibi tesislerini yok edecektir. Bu hassasiyeti gidermek için pasif tedbirler yanında, bir füze savunma şemsiyesi kurmak, düşman füze sistemlerini arayıp bulmak ve yok etmek gerekecektir. Füzeleri tespit için uydu sistemlerini kullanmak en ekonomik yol olarak ortaya çıkmaktadır.

Modern silahlı kuvvetler için anahtar teknolojiler; küresel yer belirleme Sistemi (GPS) ve uydulardır. Askeri GPS ağının doğruluk hassasiyeti birkaç metredir. Bu sistemden istifade ile bir piyadenin bulunduğu yer veya temin edilen hedef koordinatları; güvenli ve hızlı olarak, hava koşullarından etkilenmeden hassas bir şekilde uydular vasıtası ile güdümlü mermilere yansıtılmaktadır. İnsansız hava araçları da Afganistan'da istihbarat kabiliyetleri yanında hava gücünü önemli bir şekilde katkıda bulunabileceğini kesin olarak göstermiştir. Hedef üzerinde duyulamayacak ve görülemeyecek kadar yüksekte 24 saat süzülme yeteneğine sahip, yüksek çözünürlüklü video kameralarıyla donanmış Predator'lar gökyüzündeki paha biçilmez gözler olarak vazife görmektedir.

F. Uzay ve Savaş:

Uzayı kontrol edilemediği takdirde, kontrol edenler karşısında savaşı kaybedebileceğimiz olasılığımız çok fazladır. Geleceğin teknolojileri içinde şüphesiz uzayın kullanılması önemli bir gayret alanıdır. Haberleşme, yönlendirme ve bilgi toplamak için uzayda vasıtalara ihtiyaç vardır. Artan bir şekilde kullanılması uzayı; kara, hava ve denize ilave olarak muharebenin dördüncü boyutu haline getirmektedir. Geleceğin muharebelerinde hava gücü ile birlikte ve hatta hava gücünden daha etkili olarak kara ve deniz platformlarına konuşlandırılacak uzun menzilli silah sistemleri kullanılacaktır. Önümüzdeki yıllarda komuta-kontrol ve istihbarat maksatlarıyla uzaydan daha fazla istifade edilecektir. Muharebe sahası, uzaya konuşlanmış hedef tespit ve teşhis sistemleri vasıtasıyla gece ve gündüz gözetlenebilecektir.

Bugüne kadar daha çok stratejik amaçlarla kullanılan uzay, uygun teknolojiye sahip ülkeler tarafından operatif ve taktik uygulamalar için de kullanılacaktır. Özellikle uzayın teşhis tanıma, istihbarat ve silahların isabet yüzdelerini artırmasına olan etkileri, muharebelerin icra şekillerini değiştirecek, taarruz ve savunma anlayışında, hedef derinlik ve

²⁷ Gordon R. Sullivan, Anthony M. Corrales: "The Army in the Information Age", Strategic Studies Institute, US Army War College, (Carlisle Barracks, PA, 1995), p.12.

genişliklerinde mevcut düşüncelerin yenilenmesini gerekli kılacaktır. Henüz hiçbir ülke uzaya silah yerleştirerek bir diğerine karşı örneğin uydusunu yok etmek için kullanmamıştır. Uzayın savaşa açılması savaş doktrin ve vasıtalarında önemli değişimlere yol açabilir. Lazerler uyduları kör edebilir, uzaydan fırlatılan metal yığınları yaydıkları ile kinetik enerji ile kitlesel etkiler yapabilir.

G. Müşterek Harekat ve Eğitim:

Yeni küresel siyasi, ekonomik ve teknolojik şartlar büyük ve çok geniş bir alana yayılmış kitlesel kara gücünün büyük bir savaşa hazırlanmasını öngören geleneksel düşüncelerde hızlı değişiklikler yapılmasını ve müşterek harekat anlayışına geçilmesini dikte etti²⁸. Yaygın bilgi ağları ve isabetli mühimmat sayesinde geleceğin konvansiyonel operasyonlarının müşterek kuvvetlerin kullanımı ile eş zamanlı vuruş savaşı olarak karakterize edilmesi beklenmektedir. Modern ordular artık savaşı iyi niyetli profesyonel askerlerin simetrik savaş alanı içinde rekabet ettikleri bir olgu olarak göremez. Savaş artık hem asimetri hem de barış, kriz ve savaş dönemlerinin iç içe geçtiği müşterek (kara, deniz ve hava gücünün birlikte kullanıldığı) çatışmaların bir karışımı olarak görülmelidir²⁹. Bu yüzden mümkün olduğu kadar silahlı kuvvetler unsurlarının kullanımı müşterek konseptler dahilinde ele alınmalıdır.

Müşterek harekat ve etkiye odaklı yaklaşım 21. yüzyıl Batılı askeri uzmanlarının temel stratejisi haline gelmiştir. Muharebe sahasının genişliği, derinliği ve yüksekliği daha da artacak ve bunlara ilave olarak 'zaman' dördüncü boyut olarak, gelecek muharebe sahasında önemli bir unsur olacaktır. Muharebe alanında, satih ve hava boyutunda yoğunluk müşterek kuvvetler yer alacaktır. Silah sistemlerinin ve malzemelerin giderek daha karmaşık hale gelmesi eğitilmiş personele olan ihtiyacı ve profesyonel asker istihdamını zorunlu kılacak, muharebelerin kazanılmasında yetişmiş insan gücüne olan bağımlılık artacaktır.

H. Asimetrik Savaş:

Gelecekteki savaşlar bazı yönlerden kesinlikle bugünkünden farklı olacaktır. Her şeyden önce terör örgütleri gibi devlet dışı veya kirliliğe savaşa başvuracak asimetrik olarak zayıf düşmanlarımız olacaktır. Tek hedefi kazanmaktan ziyade kaybetmemek olan zayıf düşman gücün teknolojik ihtiyaçları son derece kısıtlıdır. Bu nedenle 21. yüzyılda muharebeler çok çeşitli boyutlarda olacaktır. Modern savaş rakibi yenmek, zayıflatmak veya niyetinden vazgeçirmek amacına yönelik olarak pek çok taktik vasıtanın kullanılmasını gerektirmektedir. Bu taktikler konvansiyonel güce daha az dayalı ancak teknolojinin avantajlarını daha çok kullanan asimetrik saldırı yöntemleri içermektedir. Bu nedenle kara, deniz, hava kuvvetleri özel harekat kuvvetleri ile uyum içinde olmalıdır. Afganistan ve Irak savaşları asimetrik savaşta özel kuvvetler mensuplarının ne kadar önemli görevler yerine getirdiğinin bir kanıtı olmuştur.

Az gelişmiş teknolojiye sahip ülkelere karşı savaşta, gelişmiş teknolojiye sahip olmak çok önemli bir kuvvet çarpanı olarak ortaya çıkmıştır. Bazı devletler artan bir şekilde konvansiyonel ve asimetrik taktikleri savaş alanında birleştirerek modern savaş anlayışının dönüşümünü gerçekleştirmektedir. Günümüzde gerilla savaşı 1950'lerde başlayan klasik görüntüsünü terk ederek pek çok durumda artık devlet destekli terör şekline bürünmüştür. Terörle mücadelede sofistike yöntemler kullanılması ve güvenlik alanında teknolojinin geliştirilmesi güçlü ekonomik ve askeri yapılanmayı gerektirmektedir. Bu nedenle askeri ve ekonomik güç ile bunlar tarafından desteklenen güçlü bir devlet yapısı 21. yüzyılda da önemini korumaktadır.

I. Silahlı Kuvvetlerin Artan Görevleri:

21. yüzyılda silahlı kuvvetler caydırıcılıktan savaşmaya, terörle mücadeleden doğal afetlerle mücadeleye kadar pek çok güvenlik görevini üstlenmeye hazır olmalıdır. Yeni yüzyılda silahlı kuvvetler savaş dışı askeri harekat (barış zamanı diğer harekat çeşitleri) konularında daha fazla görev alacaktır. Gelecek yıllarda düşük yoğunluklu çatışmalara yönelik askeri harekat kabiliyetlerinin önemi daha da artacaktır. Az gelişmiş ülke yöneticileri

²⁸ Steven Metz, Raymond Millen: "Future War/Future Battlespace: The Strategic Role of American Landpower", Strategic Studies Institute, US Army War College, (Carlisle, PA, March 2003), p.2-9.

²⁹ Michael Evans: "The Continental School of Strategy: The Past, Present and Future of Land Power", Land Warfare Studies Centre, (Duntroon-Australia, June 2004), p.vii.

için herhangi bir çatışma halinde 'zaman' onların en büyük dostu olacaktır. Onlar girdiği çatışmaların tamamını kaybedebilir, ancak ordularını kontrol altında buldukları ve bozulup dağılmadıkları sürece yine de kazanabilirler. Bu nedenle bu ülkeler tarafından kullanılan düşük yoğunluklu çatışma metotları gelişip, çeşitlenecektir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesi ile birlikte gelişmiş Batılı ordular eş zamanlı savaşlar, barışı koruma ve insani yardım gibi geniş bir çatışma spektrumunda ve elektronik medyanın gözleri önünde görevler icra ettiler. Barış operasyonları gibi savaş sonrası operasyonlar da askerlerin pek çok askeri olmayan görevleri yerine getirmesini gerekli kılmaktadır. Bu durum askeri birliklerin komuta, kuvvet yapısı ve eğitiminde de klasik yöntemlerin dışında düzenlemeleri zorunlu kılmaktadır. Öte yandan pek çok güvenlik sorunu sivil, sivil-polis ya da sivil ve polislerin karışımı olan vasıtalar gerektirmektedir. Bu da kriz bölgelerinde kullanılmak üzere iyi eğitilmiş çokuluslu polis kuvveti bulundurmaya ve kriz bölgesinde yerel güvenlik personelinin eğitimini dikte etmektedir.

SONUÇ:

Sonuç olarak, yeni yüzyıl için yeni bir silahlı kuvvetler gerekmektedir. Geleceğin savaş alanında kuvvetlerin tertiplenmesi uygun üsler bulunmayacak, karmaşık kuvvet yapısı oluşturmak için yeterli zaman olmayacak, üstelik kuvvet kuvvete angajman olmadan düşmanın seni yok etmeye çalışacaktır. Böyle bir hareket alanına uygun bir kuvvet yapısı için; yeni, teknolojinin keskin uçlarını kullanan, hafif, manevra ve beka kabiliyeti yüksek, her türlü düşmana karşı kullanılabilen, çok karmaşık hareket alanlarında yer alabilecek, asgari alt yapı ve ikmal ile çalışabilen kabiliyetler gerekmektedir. Bu maksatla kara, hava ve denizde ana muharebe araç ve silahlarının bu özelliklere uygun bir şekilde geliştirilmesi ve başta uzaya dayalı sistemler olmak üzere diğer sistemlerle takviye edilmesi gerekmektedir.

Abstract:

The period we suffer represents a stage of transition which the either durable or temporary structures compete to survive as the olders die in terms of military powers. The success in the future at the strategical, operative and tactical level will increasingly rely on the rapid and agile forces using information systems better than others instead of huge armies. The advantages of defense concept in the Cold War period has ended and the attack concept repeatedly leads in the information age.

The most evident feature of 21 st Century is the information war as predominant concept of military powers. Information war technology either will increase the speed of operation tempo or ensure the psychological dominance. The new century necessitates a new armed forces. Future force structure will be more powerful based on the the versatile information war concept.

Key Words: Modern War, Technology, Defense, Military Power, Reform.

KAYNAKÇA:

ABOULAFIA, Richard: "Extending The Reach. Tankers, Transports Broadened Combat". Defense News. (Agu 18, 2003).

BAILEY, Jonathan: "The First World War and the Birth of the Modern Style of Warfare", Strategic and Combat Studies Institute, Occasional Paper No. 22, (Camberley, 1996).

BAYLIS John, WIRTZ James, COHEN Eliot, GRAY Colin S.: "Strategy in the Contemporary World", Oxford University Press, (Oxford, 2002).

CLARK, Wesley K.: "Waging Modern War: Bosnia, Kosovo and the Future of Combat", Public Affairs, (New York, 2001).

ÇELİK, Ercan: "Bilgi Toplumu Savunma Hizmetleri", Millî Savunma Bakanlığı ARGE ve Teknoloji Dairesi, Savunma ve Güvenlik Bülteni: Sayı 23, (Ankara, Temmuz 2004).

Defense News: "The Art of War. Precise Thinking", (June 17-23, 2002).

EVANS, Michael: "The Continental School of Strategy: The Past, Present and Future of Land Power", Land Warfare Studies Centre, (Duntroon-Australia, June 2004).

FAUPIN, Alain: "Defense Sector Reform: The French Case Study", in Istvan Gyarmati and Theodor Winkler: "Post-Cold War Defense Reform", Brassey's Inc., (Washington D.C., 2002).

GONZALES, Daniel: *"The Changing Role of the U.S. Military Space"*, RAND Corporation (Santa Monica, June 25, 1999).

GRANT, Rebecca: *"Air and Space Power Led the Way, Gulf War II"*, The Air Force Association Special Report, (Arlington VA, 2003).

HENRY Ryan, PEARTREE C. Edward (Eds): *"The Information Revolution and International Security"*, CSIS Press, (Washington DC, 1998).

HOWARD, Michael: *"War in European History"*, Oxford University Press, (Oxford, 1975).

KATSIRDAKIS, George: *"Defense Reform and NATO"*, in Istvan Gyarmati and Theodor Winkler: *"Post-Cold War Defense Reform"*, Brassey's Inc., (Washington D.C., 2002).

KHALIZAD Zalmay M., WHITE John P. (Eds): *"The Changing Role of Information in Warfare"*, RAND, Corporation, (Santa Monica, CA, 1999).

KNIGHTS, Michael Andrew: *"Cradle of Conflict: Iraq And the Birth of Modern U.S. Military Power"*, US Naval Institute Press, (2005).

MacGREGOR, Douglas: *"Future Battle: The Merging Levels of War"*, Parameters, Vol. XXII, No. 4, (1992).

McINNIS, Colin: *"Men, Machines, and the Emergence of Modern Warfare 1914-1945"*, British Army Strategic and Combat Studies Institute, (Camberley, 1992), p.24.

MEIGS, Montgomery C.: *"Operational Art in the New Century"*, Parameters: US Army War College Quarterly, (Spring 2001), Vol. 31, No.1.

METZ Steven, MILLEN Raymond: *"Future War/Future Battlespace: The Strategic Role of American Landpower"*, Strategic Studies Institute, US Army War College, (Carlisle, PA, March 2003).

OWENS, William C.: *"Lifting the Fog of War"*, Farrar, Straus, and Giroux, (New York, 2000).

ÖZTORUN, Necdet: *"Askeri Strateji"*, Harp Akademileri Basımevi, (İstanbul, 1982), s.55.

ROMJUE, John L.: *"American Army Doctrine for the Post-Cold War"*, Military History Office, United States Army Training and Doctrine Command, (Fort Monroe, VA, 1997).

SENN, James A.: *"Information Technology"*, Prentice Hall (NJ, January 1995).

SCHEFFER, Jaap De Hoop: *21 st Century Choices*, Defense News. (Oct 10, 2005).

SULLIVAN Gordon R., COROALLES Anthony M.: *"The Army in the Information Age"*, Strategic Studies Institute, US Army War College, (Carlisle Barracks, PA, 1995).

United States Army: *"FM 100-5, Operations"*, Government Publishing Office, (Washington, DC, June 1993).